

A TESTNEVELÉSI KATEGÓRIÁBA SOROLÁS

EGÉSZSÉGÜGYI SZEMPONTJAI- SZAKMAI IRÁNYELV

Az Országos Alapellátási Intézet és az Országos Gyermek egészségügyi Intézet közös kiadványa

Budapest • 2007

Az útmutató kidolgozása során, az alábbi jogszabályok rendelkezéseire voltunk kiemelt tekintettel:

- 1991. évi LXIV. Törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november

20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 24. cikk 1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító- nevelésben részesülhessen. Erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy egyetlen gyermek se legyen megfosztva az ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevételére irányuló jogától.

24. cikk 2/f) fejlesszék a megelőző egészséggondozást.

- 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról

35. § (8) A gyógytestnevelés feladata a gyermek, a tanuló speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi vagy szakorvosi szűrővizsgálat gyógy- vagy könnyített testnevelésre utalja.

- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról

1. § (1) A 3– 18 éves korosztály, valamint a 18 év feletti, középfokú nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevők megelőző jellegű, az egészségügyi alap ellátás keretében szervezett iskola-egészségügyi ellátásban (a továbbiakban: iskola egészségügyi ellátás) való rendszeres részvételéről [a kötelező egészség biztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 10. § (1) bekezdés b)–c) pont] az óvodák és iskolák (a továbbiakban együtt: nevelési-oktatási intézmények) e rendeletben foglaltak szerint gondoskodnak.

2. számú melléklet

A nevelési-oktatási intézmény orvosa által ellátandó iskola-egészségügyi feladatok

2. b) A testnevelési csoportbeosztás elkészítése, gyógytestneveléssel, testneve léssel, sporttal kapcsolatos iskola-egészségügyi feladatok ellátása.

- A 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 5. § (2) A tanulót, ha egészségi állapota indokolja az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített vagy gyógytestnevelési órára kell beosztani. A gyógytestnevelési órákat az iskolában vagy a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt közoktatási intézményben kell megszervezni.

- 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról

1. számú melléklet, Harmadik rész, II./11. pont:

A pedagógiai szakszolgálat intézményében alkalmazott pedagógusok a kötelező óraszám keretében végzik a gyermekek, tanulók vizsgálatával, egyéni vagy csoportos foglalkoztatásával, a tanácsadással, gondozói tanfolyamok megtartásával (a továbbiakban: közvetlen foglalkozás) kapcsolatos feladatokat

20/2012. VIII. 31. EMMI rendelet: AZ ISKOLAI TESTNEVELÉSEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

53. A mindennapos testnevelés, testmozgás megszervezése

141. § (1) A mindennapos testnevelést azokon a napokon, amikor közismereti oktatás folyik, a (2) bekezdésben foglalt kivétellel testnevelés óra megtartásával kell biztosítani.

(2) Amennyiben heti legfeljebb két testnevelés órát az iskolai sportkörben vagy az iskolában működő

diáksport - egyesületben történő sportolással biztosít az iskola, akkor az iskolai sportkör és az iskolában működő

diáksport - egyesület e feladatának ellátása kapcsán tagdíjat, egyesületi tagdíjat nem szedhet.

54. A könnyített és a gyógytestnevelés szervezésének, a tanulók könnyített vagy gyógytestnevelési órára történő beosztásának rendje

142. § (1) A tanulót, ha egészségi állapota indokolja, az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés vagy gyógytestnevelés-órára kell beosztani. A könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órát – lehetőség szerint – a többi tanulóval együtt, azonos csoportban kell szervezni.

Az orvosi szűrővizsgálatot – kivéve, ha a vizsgálat oka később következik be – május 15-éig kell elvégezni. Az orvos által vizsgált tanulókról az iskolának nyilvántartást kell vezetnie, amelyben fel kell tüntetni a felvételi állapotot és az ellenőrző vizsgálatok eredményét.

(2) A könnyített testnevelés-órát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelés óra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon.

(3) A gyógytestnevelés-órákat a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében. Amennyiben a tanuló szakorvosi javaslat alapján a testnevelés órán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelésórákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára a szakorvos tesz javaslatot.

(4) Fel kell menteni a tanulót a testnevelés órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem.

Testnevelés kategóriák, alkategóriák

N – Normál testnevelés

Ide sorolandók a normál módon terhelhető, a koruknak megfelelő fejlettségű egészséges gyermekek, tanulók, akiknek mozgás-, és terhelési korlátozása nincs, valamint azok, akiknek betegsége vagy funkcionális elváltozása nem teszi szükségessé a terhelés korlátozását.

I – Könnyített testnevelés

Ide tartoznak a mozgatórendszeri vagy egyéb megbetegedésekben, elváltozásokban ideiglenesen vagy tartósan szenvedők, valamint a hosszabb betegség után lábadozók, akiknek teljesítőképessége részlegesen korlátozott. Ide sorolandók azok is, akiknek gyógytestnevelésre már nincs szüksége, és a terhelés e lépcsőjén keresztül kerülnek vissza a normál testnevelés kategóriába. Ebben az állapotban bizonyos mozgások és terhelések kerülése indokolt, vagy nagyobb odafigyelést igényel.

Az optimális terhelés biztosításával, a kerülendő és a javasolt mozgásformák kiválasztásával és alkalmazásával a tanulók egészségi állapota javítható.

II – Gyógytestnevelés

Ide sorolandók azok, akiknek betegségük vagy funkcionális elváltozásuk miatt, sajátos, az állapotukat figyelembe vevő, külön órakeretben történő foglalkozásokra van szükségük. A gyógytestnevelést igénylő tanuló orvosi javaslat alapján, normál testnevelés órán is részt vehet.

A gyógytestnevelésben résztvevő gyermekek érdeke, hogy a gyógytestnevelés életmódsportokra is megtanítsa.

II/A Gyógytestnevelés – normál testnevelésen is részt vehetnek

A belgyógyászati és/vagy mozgatórendszeri betegség miatt korrekcióra, vagy rehabilitációra szoruló gyermekek, tanulók, akik sajátos, állapotukat figyelembe vevő foglalkozást igényelnek. Az ebbe a kategóriába tartozók a gyógytestnevelés során elsajátítják a speciális mozgásokat, azokat egyénileg, házi feladatként is gyakorolják. A javasolt és mellőzendő gyakorlatok betartása mellett a normál testnevelésen is részt vehetnek, ahol lehetőségük van állóképességük fejlesztésére és a kortársakkal együtt végzett sokoldalú mozgásanyag elsajátítására, gyakorlására. Itt eszköz vagy technikai feltételek hiányában ezzel egyenértékű mozgásformák is választhatók.

II/B Csak gyógytestnevelésen vehetnek részt

Azok a gyermekek, tanulók, akiknek mozgásszervi vagy egyéb, rehabilitációra szoruló betegsége szükségessé teszi, hogy kizárólag gyógytestnevelő irányításával történjen a testnevelés.

II/C Egyéni/kiscsoportos gyógytestnevelésen vehet részt

Ez az alkategória azok számára szükséges, akiknek állapota, optimális terhelhetősége indokolja a gondosabb odafigyelést. Számukra a gyógytestnevelés foglalkozás – a speciális mozgásgyakorlatok biztosítása mellett – lehetőséget ad a kardiorespiratórikus teljesítő képesség javítására és az örömteli mozgás gyakorlására. Tisztában vagyunk azzal, hogy az iskolák többségében az egyéni vagy kiscsoportos gyógytestnevelés lehetőségei még nem adóttak. Azonban ott, ahol ez megvalósítható,

jelentősen csökkentheti a tartósan felmentettek számát, mivel a gyógytorna foglalkozások korlátozott időtartamúak. Ott, ahol ez nem valósítható meg, az iskola orvosa – a betegség természetének megfelelő specialista véleményével egyeztetve – készítse el a csoportbeosztást.

III – A testnevelés alól ideiglenesen vagy állandóan felmentettek

Ide sorolhatók azok a betegek, akiknek az állapota a szakorvosi, iskolaorvosi, gyógy - testnevelői konzultációt követően sem engedi meg a testnevelés semmilyen formáját. A cél az, hogy az ebbe a kategóriába soroltak száma minél kisebb legyen és a besorolás minél rövidebb ideig tartson. Az óvodában, iskolában akutan megbetegedett, vagy megsérült gyermek, tanuló az első iskolaorvosi vizsgálatig ebbe a kategóriába tartozzon. A fenti besorolások jól ismert, kivizsgált esetekben alkalmazhatók. Hirtelen felmerült egészségügyi problémák esetében, iskolaorvosi vizsgálat hiányában a könnyített test - nevelés, vagy a gyógytestnevelés egyéni kiscsoportos formája javasolható, illetve a testnevelés alóli felmentés az orvossal történő konzultációig.

Az egészségügyi és pedagógiai szakemberek együttműködése

- A 3–18 éves korosztályt, valamint a 18 év feletti, középfokú nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevőket kell testnevelés kategóriába sorolni.
- Az oktatásügy számára alapvetően fontos a besorolás, mert csak ennek alapján lehetséges az ellátó kapacitás biztosítása.
- Az iskola-egészségügy éves munkatervének legyen szerves része a testnevelés kategóriába sorolás, az egészségügyi és pedagógiai szakemberek együttműködésének formája és gyakorisága.
- A minden gyermekre, tanulóra vonatkozó testnevelés besorolásokat – kivéve, ha a vizsgálat oka később következik be – minden évben május 15-ig kell elvégezni.
- A besorolásról való döntés az iskola orvosának felelőssége és jogköre, figyelembe véve a pedagógus (gyógytestnevelő, testnevelő, óvodapedagógus) és az iskolavédőnő javaslatát.
- Szükség esetén a tanulót jól ismerő házi (gyermek) orvos, krónikus beteg vagy valamilyen fogyatékkal élő tanuló esetén az adott szakma specialistája véleményét is ki kell kérni és javasolt figyelembe venni.
- A kategorizálás időtartama általában ½–1 év, ez azonban messzemenően a gyermek, tanuló állapotától függ. A besorolást a tanuló egészségügyi dokumentációjában rögzíteni kell, és erről nyilvántartást kell vezetni. A besorolási összesítőt az intézmény vezetőjének meg kell küldeni.
- A testnevelés bármely formája csak az egészségügyi és a pedagógiai team szoros együttműködésével lehet eredményes. Ez az együttműködés ideális esetben kiterjed a pedagógiai szakszolgálatnál dolgozó gyógytestnevelő, a testnevelő, az egészségügyben dolgozó gyógytornász közötti szakmai együttműködésre is. Az együtt működést javítja, ha az iskola-egészségügyi szakemberek tapasztalatszerzés végett látogatják a testnevelési és gyógytestnevelési órákat. Különösen szükséges van erre kategória váltáskor és olyan esetekben, amikor az iskolaorvos és a kezelőorvos véleménye eltér egymástól.

- Amennyiben a besorolással a tanuló, a szülő vagy mindkettő, esetleg a testnevelő, gyógytestnevelő nem ért egyet, szakmai felülvizsgálatot kezdeményezhet az ÁNTSZ területileg illetékes tiszti főorvosánál, aki sportorvosi, ill. mozgás szervi betegségek esetén ortopéd szakorvos véleménye alapján dönt. Az irányelv az egyes betegségek és elváltozások esetében konkrétan fogalmazza meg a tiltott és javasolt gyakorlatok körét, más esetekben inkább elveket fogalmaz meg. A konkrét, egyénre szabott gyakorlatok meghatározása a tanulókat jól ismerő egészségügyi és pedagógiai szakemberek feladata, és végső soron az iskolaorvos felelőssége. Ennek a feladatnak az ellátásához az iskolaorvos sportegészségügyi ismereteinek bővítése szükséges.